
UDC 351.823.1:631.162:004.9
JEL classification: Q18, H83, M41
DOI: 10.35774/visnyk2025.04.199

Conceptual Framework for the Development of an Integrated Accounting and Reporting Information System: Liability Accounts as the Methodological Basis of Public Governance

Volodymyr Kladiiev¹

Abstract. *The article substantiates the conceptual foundations for the development of an integrated accounting and reporting information system in public administration in the context of liability accounts under conditions of digital transformation, wartime challenges, and increasing socio-economic complexity. It proves that the traditional reporting-oriented model of accounting administration, based on departmental fragmentation and ex post control, fails to ensure managerial relevance of data and constrains the effectiveness of public policy, particularly in the agricultural sector.*

The methodological framework combines accounting theory in an extended managerial interpretation, meta-theory of accounting, systemic and institutional approaches, and methods of system analysis and conceptual modeling. The study formulates a scientific hypothesis that qualitative transformation of public administration in the agricultural sector is possible through the purposeful formation of a verified array of accounting and information data based on an institutionally coordinated managerial demand. It is substantiated that accounting acts as the primary generator of managerially relevant information, while reporting becomes a derivative analytical interface.

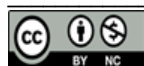
Empirical results are presented in a two-level logic: the first level summarizes the dynamics of key indicators of Ukraine's agricultural sector for 2021–2025, and the second demonstrates the transformation of verified accounting and reporting data into concrete managerial decisions. The study proves that the implementation of an integrated system creates preconditions for a data-driven model of public governance, enhances the targeting of regulatory measures, and reduces the administrative burden on business entities.

Keywords: *accounting and reporting information; public administration; integrated accounting system; accounting; digital governance; agricultural sector; Unified State Information System, liability accounts.*

Received: 3 January 2026 | **Revised:** 4 January 2026 | **Accepted:** 20 February 2026 | **Published:** 28 February 2026.

Suggested Citation:

Kladiiev, V. M. (2026). Conceptual Framework for the Development of an Integrated Accounting and Reporting Information System: Liability Accounts as the Methodological Basis of Public Governance. *Herald of Economics*, 1, 199-210. DOI: 10.35774/visnyk2026.01.199.

This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 License (<http://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits use and distribution in any medium, provided the original work is properly cited and the use is non-commercial.

© 2026 The Author(s).

---

¹Volodymyr Kladiiev, National Scientific Centre «Institute of Agrarian Economics», Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: 0009-0003-9333-8691

E-mail: vkladiev@gmail.com

Концептуальні засади розвитку інтегрованої системи обліково-звітної інформації в контексті пасивних рахунків як методологічного базису публічного управління

Володимир Кладієв¹

¹Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Київ, Україна

Анотація. У статті обґрунтовано концептуальні засади розвитку інтегрованої системи обліково-звітної інформації у публічному управлінні в контексті пасивних рахунків в умовах цифрової трансформації, воєнних викликів та зростання складності соціально-економічних процесів. Доведено, що традиційна звітньо-орієнтована модель адміністрування облікової інформації, заснована на відомчій фрагментарності та постфактум-контролі, не забезпечує належної управлінської релевантності даних і стримує ефективність державної політики, особливо в аграрному секторі. Методологічну основу дослідження становлять теорія бухгалтерського обліку в розширеній управлінській інтерпретації, метатеорія обліку, системна та інституційна теорії, а також методи системного аналізу, узагальнення та концептуального моделювання. Сформульовано наукову гіпотезу, відповідно до якої якісна трансформація публічного управління аграрним сектором можлива за умови переходу до цілеспрямованого формування верифікованого масиву обліково-інформаційних даних на інституційно узгоджений управлінський запит. Обґрунтовано, що бухгалтерський облік у межах такої системи є первинним генератором управлінської релевантної інформації, а звітність набуває статусу похідного аналітичного інтерфейсу. Емпіричні результати подано у дворівневій логіці: на першому рівні узагальнено динаміку ключових показників розвитку аграрного сектору України за 2021–2025 рр., на другому – продемонстровано трансформацію верифікованих обліково-звітних даних у конкретні управлінські рішення. Доведено, що впровадження інтегрованої системи створює передумови для переходу до даноорієнтованої моделі державного управління, підвищення адресності регуляторних впливів і зниження адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання.

Ключові слова: обліково-звітна інформація; публічне управління; інтегрована система обліку; бухгалтерський облік; цифрове урядування; аграрний сектор; Єдина державна інформаційна система, пасивні рахунки.

Вступ. Сучасний етап розвитку публічного управління характеризується ускладненням соціально-економічних процесів, зростанням ролі державного регулювання та активним впровадженням цифрових технологій у систему прийняття управлінських рішень. За цих умов обліково-звітна інформація поступово виходить за межі допоміжної функції фінансового контролю й трансформується у стратегічний ресурс публічного управління. Від його якості та управлінської релевантності залежать економічна стійкість, результативність державної політики та ефективність використання бюджетних і регуляторних інструментів. Особливої актуальності ця трансформація набуває в аграрному секторі, що відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, експортного потенціалу та регіонального розвитку, а також характеризується високою чутливістю до кризових, просторових і ресурсних факторів.

Водночас аналіз чинної системи формування й використання обліково-звітної інформації у публічному управлінні в контексті пасивних рахунків свідчить про її інституційну та методологічну фрагментарність, наявність інформаційних розривів між мікро-, мезо- та макрорівнями управління, значні часові лаги та втрату аналітичної придатності даних у процесі агрегування. У результаті облік і звітність продовжують функціонувати як розрізнені відомчі інструменти контролю, а не як цілісна інформаційна основа формування й реалізації державної політики. За таких умов актуалізується наукова проблема обґрунтування концептуальних засад розвитку інтегрованої системи обліково-звітної інформації у публічному управлінні, здатної забезпечити методологічну єдність, управлінську релевантність і багаторазове використання даних та створити підґрунтя для розбудови Єдиної державної інформаційної системи як системоутворювального інструменту сучасної аграрної політики.

Огляд літератури. Методологічні витоки проблеми невідповідності традиційної обліково-звітної інформації потребам державного управління простежуються у працях М. С. Пушкаря, який обґрунтував тезу про вичерпання потенціалу класичної теорії бухгалтерського обліку та її

відставання від сучасних управлінських потреб. Учений зазначав, що ізольований розвиток облікової науки від інформатики, кібернетики та менеджменту унеможлиблює її інтеграцію в складні системи управління, а концепція метатеорії бухгалтерського обліку закладає підґрунтя для розгляду обліку як елемента комплексної інформаційно-управлінської архітектури держави [1].

Подальша наукова дискусія пов'язана з цифровізацією економіки. Н. А. Канцедал зазначає, що цифрова епоха розширює зміст бухгалтерського обліку та змінює роль облікової інформації у прийнятті управлінських рішень [2]. Н. М. Краус, О. П. Голобородько та К. М. Краус розглядають цифрову економіку як середовище, у якому традиційні облікові моделі втрачають ефективність без трансформації методології та інформаційної інфраструктури [3]. У площині публічного управління це означає вихід обліку за межі підприємницького рівня та його інтеграцію в цифрову екосистему держави.

Л. Ф. Соколенко доводить, що цифровізація є базовим чинником трансформації організаційно-методологічних засад обліку, оскільки саме цифрові технології підвищують аналітичну та прогностичну цінність інформації [4]. У публічному секторі це створює передумови переходу від ретроспективного фінансового контролю до проактивного управління. Інституційний вимір цифрової трансформації обліку розкрито у працях D. Agostino, I. Saliterer та I. Steccolini, які доводять її вплив на якість державної політики, підзвітність і прозорість публічного управління [5].

Важливим аспектом трансформації є зміна часових параметрів формування даних. Ш. М. Saudagaran зазначає, що сучасні ІТ дають змогу формувати фінансову інформацію у режимі, наближеному до реального часу, що стирає межі між оперативним і бухгалтерським обліком [6].

Це відкриває можливості переходу від періодичного аналізу до безперервного моніторингу соціально-економічних процесів. Технологічні вектори розвитку облікових систем у публічному управлінні, зокрема блокчейн, процесний майнінг і формат XBRL, розглядаються у працях M. Jans та ін., які підкреслюють їхню роль в інтеграції та верифікації даних [7].

В українських дослідженнях проблематика інтеграції конкретизується через впровадження формату XBRL. О. М. Мойсеєнко підкреслює його значення для підвищення прозорості та порівнянності фінансової інформації [8], а К. О. Назарова та К. Бондаренко розглядають XBRL як інструмент інтеграції даних у державні інформаційні системи [9]. Інституційне закріплення таксономії XBRL підтверджує системний характер цифрової трансформації [10; 11]. Водночас В. М. Жук обґрунтовує необхідність переходу до новітніх моделей обліку, адаптованих до цифрової екосистеми управління аграрним сектором, що дає змогу розглядати облікову інформацію як суспільне благо [12].

Узагальнення результатів аналізу наукових джерел свідчить, що, попри значний теоретичний і прикладний доробок, більшість досліджень зосереджені на окремих технологічних або методологічних аспектах цифровізації обліку. Водночас недостатньо розробленою все ще є проблема формування цілісної інтегрованої системи обліково-звітної інформації, здатної забезпечити узгоджений рух даних між мікро-, мезо- та макрорівнями публічного управління. Подолання цієї проблеми потребує переходу від фрагментарної моделі обліково-звітної інформації до інтегрованої концепції, у межах якої управлінська придатність даних закладається на рівні первинного облікового запису та зберігається на всіх рівнях публічного управління, формуючи підґрунтя для створення Єдиної державної інформаційної системи як системоутворювального інструменту державної політики.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розроблення концептуальних засад розбудови інтегрованої системи обліково-звітної інформації у публічному управлінні в контексті пасивних рахунків, що ґрунтується на принципах методологічної єдності, безперервності інформаційних потоків і високої управлінської релевантності даних.

Результати. Для подолання методологічних, інституційних та інформаційних дисфункцій у публічному управлінні аграрним сектором необхідне формування цілісної концепції інтегрованої системи обліково-звітної інформації. Фрагментарність інформаційного простору має міжрівневий і міжінституційний характер, оскільки виникає на стику різних правил обліку, форматів звітності та цілей використання даних органами влади. У зв'язку з цим концептуальні засади розвитку інтегрованої системи доцільно розглядати крізь призму парадигмального підходу, який поєднує теорію бухгалтерського обліку, публічного управління та цифрового урядування.

На відміну від підходів, що зводять реформу до автоматизації звітності, парадигмальний підхід ґрунтується на тому, що інтеграція даних починається з первинного облікового запису, а отже, ключова роль належить бухгалтерському обліку як системі правил визнання, оцінювання, класифікації й узагальнення господарських подій.

У межах авторської концепції бухгалтерський облік розглядається не як допоміжна «служба звітності», а як методологічний конструктор державних управлінсько-релевантних даних, здатний забезпечувати відтворюваність показників, порівнянність, контрольованість та трасованість інформації в інформаційних потоках «підприємство – галузь / регіон – держава». Саме тому Єдина державна інформаційна система (ЄДІС) трактується як технологічне середовище реалізації облікових принципів на міжвідомчому рівні, де управлінська придатність даних забезпечується їхньою обліковою якістю. Отже, методологічний фундамент інтегрованої системи формує сукупність взаємопов'язаних парадигм, центральне місце серед яких посідає парадигма бухгалтерського обліку як «генератора» верифікованих даних. Узагальнення ключових парадигм, їх теоретичного підґрунтя та ролі у формуванні ЄДІС подано в табл. 1.

Таблиця 1

Парадигмальні засади концепції розвитку інтегрованої системи обліково-звітної інформації в публічному управлінні в контексті пасивних рахунків

№ з/п	Парадигма	Теоретичне підґрунтя	Зміст парадигми	Роль у формуванні ЄДІС
1.	Бухгалтерського обліку як генератора верифікованих даних	Теорія бухгалтерського обліку, мета-теорія обліку, теорія пасивних рахунків	Облік як система правил визнання, оцінювання і класифікації господарських подій, що забезпечує достовірність, порівнянність і відтворюваність показників.	Методологічне «ядро» інтеграції: стандартизація первинного запису та забезпечення якості даних для всіх рівнів управління.
2.	Методологічної єдності та трасованості даних	Облікова методологія, принципи документування і контролю, балансова рівність активів і пасивів	Управлінська придатність даних закладається у первинних документах і облікових регістрах; забезпечується можливість простежити показник від звітності до первинної події.	Забезпечення доказовості та контрольованості: «показник → запис → документ → операція» у цифровому контурі.
3.	Системно-інформаційна (мікро-мезо-макро)	Загальна теорія систем, теорія інформаційних систем через баланс ресурсів і джерел	Облік і звітність як наскрізна система, в якій агрегування не руйнує методологічну базу, а зберігає структуру даних і зміст атрибутів.	Усунення «інформаційних розривів» та збереження семантики даних при переході між рівнями управління.
4.	Цифрової трансформації обліку і звітності	e-Government, цифрові платформи, стандарти даних	Цифровізація як перебудова процесів облікового формування та використання даних (а не механічне перенесення форм у електронний вигляд).	Автоматизація потоків та інтеграція реєстрів: облікова подія стає управлінським ресурсом у режимі наближеному до реального часу.
5.	Публічного управління на основі даних (data-driven)	Evidence-based policy, data governance	Регуляторні рішення ґрунтуються на верифікованих облікових даних і їх аналітичній інтерпретації, а не на фрагментарній звітності.	Підвищення якості політики та відповідальності інституцій через єдині правила використання облікових даних.

Джерело: розроблено автором.

Системна взаємодія парадигм методологічної єдності, трасованості та багаторівневості дає змогу подолати інформаційні розриви між первинним обліком і державними управлінськими рішеннями. Збереження семантики даних у процесі агрегування забезпечує трансформацію облікової інформації з фрагментарного контрольного інструмента у цілісний ресурс державної політики. Цифрова трансформація в межах запропонованої концепції є не самодостатньою метою, а інструментом реалізації облікових принципів у єдиному інформаційному середовищі, що уможливорює автоматизований рух даних від первинного запису до рівня публічного управління без дублювання та часових лагів. У сукупності ці парадигми формують передумови створення Єдиної державної інформаційної системи як системоутворювального елементу публічного управління та переходу до data-driven моделі державної аграрної політики.

Розроблення концепції інтегрованої системи обліково-звітної інформації ґрунтується на синтезі теорії бухгалтерського обліку, системної та інституційної теорій. У межах розширеної управлінської інтерпретації бухгалтерський облік розглядається як інформаційна підсистема управління, що забезпечує достовірність, порівнянність і верифікованість даних на всіх етапах їх трансформації. Системний підхід дає змогу трактувати обліково-звітну інформацію як багаторівневу систему, що функціонує на мікро-, мезо- та макрорівнях, а бухгалтерський облік – як наскрізний елемент, який поєднує господарську діяльність із інституційними рішеннями держави.

Інституційна теорія доповнює цю методологію, розглядаючи облік і звітність як закріплені правила формування та використання економічної інформації, що забезпечують координацію дій держави, бізнесу та інших стейкхолдерів і знижують транзакційні витрати. Прикладного змісту зазначеним теоріям надають підходи data-driven governance та e-government, у межах яких облікова інформація є доказовою основою державної політики, а принцип «подано один раз – використано багаторазово» набуває реального інституційного змісту.

Ці концепції не розширюють теоретичний фундамент, а поглиблюють парадигми цифрової трансформації, сервісної держави та інтероперабельності, визначені у табл. 2.

Таблиця 2

Фундаментальні теорії як основа концепції інтегрованої системи обліково-звітної інформації

№ з/п	Теорія	Сутнісна характеристика	Парадигми, які теорія обґрунтовує (табл. 1)
1.	Теорія бухгалтерського обліку (розширена управлінська інтерпретація)	Розглядає облік як систему формування достовірної, зіставної та верифікованої інформації для ухвалення управлінських рішень, а не лише як інструмент фінансового контролю.	Системно-інформаційна; управління життєвим циклом даних
2.	Метатеорія бухгалтерського обліку	Інтерпретує облік як елемент комплексної інформаційно-управлінської архітектури, інтегрованої з управлінням, ІТ та інституційним середовищем.	Цифрової трансформації; інституційна
3.	Системна теорія	Обґрунтовує багаторівневу природу обліковозвітної інформації та необхідність її узгодженого руху між мікро-, мезо- та макрорівнями.	Системно-інформаційна (багаторівнева)
4.	Інституційна теорія	Розглядає облік і звітність як формалізовані правила та інституційні механізми координації дій держави, бізнесу й суспільства.	Інституційна; інтероперабельності та сервісної держави

Джерело: розроблено автором.

Наведені в таблиці теорії формують цілісне теоретико-методологічне підґрунтя концепції інтегрованої системи обліково-звітної інформації у публічному управлінні та обґрунтовують

перехід від трактування бухгалтерського обліку як інструмента фінансового контролю до його розуміння як системоутворювального елемента державної інформаційної інфраструктури. Теорія бухгалтерського обліку в розширеній управлінській інтерпретації забезпечує формування управлінсько-релевантних, верифікованих і порівнянних даних, тоді як метатеорія обліку дозволяє інтегрувати їх у ширший контекст цифрового управління та інституційної взаємодії.

Системна теорія обґрунтовує багаторівневу природу обліково-звітної інформації та необхідність методологічної узгодженості потоків даних між мікро-, мезо- та макрорівнями, а інституційна теорія надає концепції нормативно-організаційного виміру, розглядаючи облік і звітність як інституційно закріплені правила координації взаємодії держави, бізнесу та суспільства. У сукупності ці положення формують логічне підґрунтя для переходу від теоретичних засад до формулювання наукової гіпотези дослідження.

Наукова гіпотеза ґрунтується на припущенні, що підвищення ефективності публічного управління можливе лише за умови переходу від традиційної парадигми адміністрування обліково-звітної інформації – як фрагментарної та орієнтованої на постфактум-контроль – до парадигми цілеспрямованого формування верифікованого масиву обліково-інформаційних даних на інституційно узгоджений управлінський запит. У цьому контексті Єдина державна інформаційна система розглядається як інтеграційна обліково-інформаційна інфраструктура, ключовим результатом функціонування якої є верифікований масив даних, узгоджений за вертикаллю й горизонталлю публічного управління.

Ключовим положенням гіпотези є твердження, що бухгалтерський облік є первинним генератором управлінсько-релевантної інформації, а звітність набуває статусу похідного аналітичного інтерфейсу, що автоматично формується відповідно до функціональних запитів інституцій публічної влади. Це зміщує акцент із формального звітування на формування доказового інтегрованого інформаційного ресурсу. Концептуальну схему гіпотези трансформації обліково-звітної інформації в публічному управлінні подано на рис. 1.

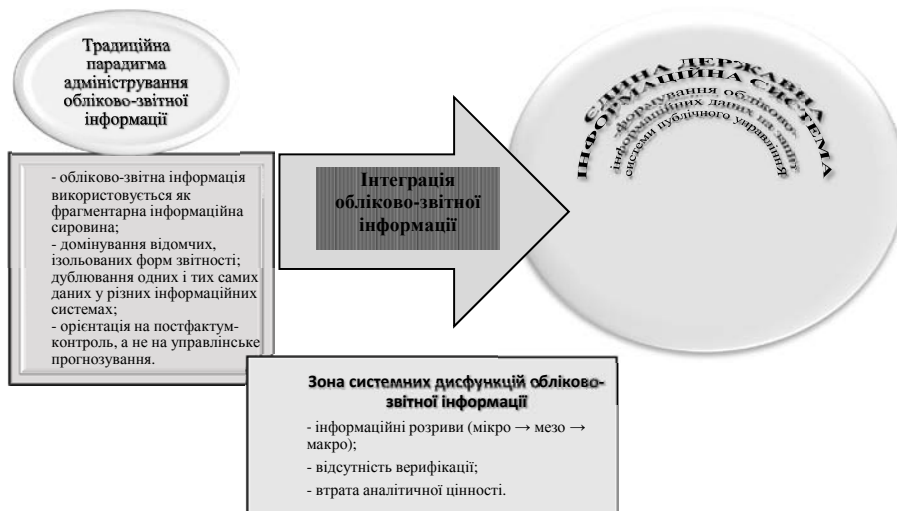

Рис. 1. Концептуальна схема наукової гіпотези трансформації обліково-звітної інформації у публічному управлінні

Джерело: розроблено автором.

Реалізація концепції інтегрованої системи обліково-звітної інформації у публічному управлінні передбачає узгоджену трансформацію методологічних засад формування облікових даних та інституційно-технологічного середовища їх використання. Сформульована наукова

гіпотеза доводить, що підвищення ефективності державного управління можливе лише за умови переходу від фрагментарного адміністрування звітності до цілеспрямованого формування верифікованого масиву обліково-інформаційних даних, орієнтованого на потреби держави, регіонів і територіальних громад.

З огляду на міжрівневий та міжінституційний характер інформаційних потоків, реалізація концепції потребує взаємопов'язаних напрямів розвитку. Методологічний напрям забезпечує уніфікацію показників і створює основу для їх коректної інтеграції та багаторазового використання; технологічний – формує цифровий каркас системи з функціями збирання, зберігання, верифікації та обробки даних; контрольно-регуляторний – запроваджує алгоритмічний моніторинг і прогнозування, забезпечуючи перехід до проактивного регулювання; інституційний – закріплює правила взаємодії суб'єктів інформаційного простору та статус даних.

Сукупна реалізація цих напрямів забезпечує методологічну єдність, безперервність інформаційних потоків і управлінську релевантність даних на всіх рівнях публічного управління. У такій логіці інтегрована система постає системоутворювальним інструментом державної політики, а Єдина державна інформаційна система – її інтеграційним ядром, що поєднує облік, звітність, аналітику та управлінські рішення в єдиному цифровому середовищі. У табл. 3 узагальнено основні напрями реалізації концепції, їх інструменти та управлінські результати, досягнення яких забезпечує впровадження відповідних механізмів у практику публічного управління аграрним сектором.

Таблиця 3

Напрями реалізації концепції інтегрованої системи обліково-звітної інформації у публічному управлінні

№ з/п	Напрямок розвитку концепції	Ключові інструменти	Функціональне призначення	Управлінський результат
1.	Методологічний	- Зведений протокол фінансових і нефінансових показників; - мезорівневі класифікатори облікових атрибутів.	Забезпечення методологічної єдності, уніфікації та порівнянності обліково-вих даних між мікро-, мезо- та макrorівнями	Формування «єдиної мови» обліку для бізнесу і держави; усунення дублювання та методологічних розривів
2.	Технологічний (цифровий)	- Єдина державна інформаційна система (ЄДІС); - API для міжвідомчого обміну • Хмарні архітектури та Big Data.	Інтеграція, збирання, зберігання та обробка обліково-звітних даних у цифровому середовищі	Безшовний рух даних; реалізація принципу «подано один раз – використано багаторазово»
3.	Контрольно-регуляторний (Smart Regulation)	- Алгоритми автоматичної верифікації (RegTech); - інструменти прогностичного моделювання.	Переорієнтація контролю з постфактум-перевірок на алгоритмічну верифікацію та превентивне регулювання	Підвищення достовірності даних; зниження адміністративного тиску; перехід до data-driven regulation
4.	Інституційний	- Єдиний регламент інформаційної взаємодії; - протоколи цифрової довіри (КЕП, шифрування).	Нормативне закріплення статусу даних та правил міжвідомчої взаємодії	Визнання ЄДІС як «єдиного джерела істини»; юридична значущість і незмінність даних
5.	Аналітико-управлінський	- Інтегровані аналітичні модулі; - інструменти прогнозування та сценарного аналізу.	Трансформація облікових даних у стратегічний управлінський ресурс	Підвищення обґрунтованості державних рішень у сфері аграрної політики та продовольчої безпеки

Джерело: розроблено автором.

Наведені напрями реалізації концепції інтегрованої системи обліково-звітної інформації підтверджують, що трансформація інформаційного забезпечення публічного управління має комплексний характер і не зводиться до впровадження окремих цифрових рішень. Ефективність системи можлива лише за умов методологічної, технологічної, інституційної та регуляторної узгодженості її складових. Методологічна уніфікація забезпечує управлінську релевантність даних на рівні первинного облікового запису, технологічний напрям формує цифровий каркас ЄДІС, контрольсько-регуляторний – трансформує державний контроль у модель смарт-регулювання, а інституційний – закріплює єдині правила взаємодії та статус даних як «єдиного джерела істини».

Узагальнені результати підтверджують наукову гіпотезу дослідження та демонструють, що інтегрована система здатна перетворити бухгалтерський облік з інструмента формального контролю на первинний генератор управлінського знання. Це створює передумови для підвищення ефективності публічного управління аграрним сектором, зниження адміністративного навантаження на бізнес і переходу до data-driven моделі державної політики.

У цьому контексті показники розвитку аграрного сектору за 2021–2024 рр. доцільно інтерпретувати не як розрізнені статистичні дані, а як результат реалізації управлінських запитів, оброблених у межах інтегрованої системи. Їх динаміка відображає не лише наслідки воєнного шоку та адаптації галузі, а й зміну моделі публічного управління – від реактивного фіксування подій до проактивного використання верифікованих облікових даних для стабілізації, адаптації та стратегічного розвитку.

У зв'язку з цим у табл. 4 подано динаміку ключових показників розвитку аграрного сектору України в умовах трансформації публічного управління за 2021–2024 рр., що унаочнює практичний результат функціонування інтегрованої обліково-інформаційної системи та підтверджує прикладну значущість запропонованої концепції.

Таблиця 4

Оцінка управлінсько-релевантних показників аграрного сектору, сформованих у межах інтегрованої обліково-звітної системи (2021–2024 рр.)

№ з/п	Показник	2021 (довоєнний)	2022 (шок)	2023 (кризовий)	2024 (адаптація)
1.	Частка аграрного сектору у ВВП, %	10,9	≈7,5	8,0	8,2
2.	Обсяг агроекспорту, млрд дол. США.	27,8	23,4	21,9	24,6
3.	Валове виробництво зернових і олійних культур, млн. т	107	55	81	74
4.	Кількість активних фермерських господарств, тис.	≈32,0	≈15,0	18,5	19,7
5.	Пряма державна підтримка АПК, млн. грн	4 500	≈50	0	800
6.	Обсяг пільгового кредитування (програма «5–7–9%»), млрд грн	15	≈38	40	44
7.	Статус гармонізації аграрної політики з правом ЄС	Початковий	Активізація	Активний	Високий

Джерело: розроблено автором.

Наведені показники відображають не лише динаміку розвитку аграрного сектору України у 2021–2024 рр., а й еволюцію підходів до публічного управління в умовах воєнного шоку, інституційної адаптації та євроінтеграційних трансформацій. Їх аналіз дозволяє виокремити кілька принципово важливих тенденцій. По-перше, різке скорочення виробничих, експортних і суб'єктних показників у 2022 рр. засвідчує системний характер шоку, який охопив не лише аграрне виробництво, а й механізми державного регулювання. Саме в цей період традиційні інструменти бюджетної підтримки виявилися малоефективними, що зумовило необхідність оперативного перегляду управлінських пріоритетів. По-друге, поступова стабілізація ключових

макроекономічних і галузевих індикаторів у 2023–2024 рр. свідчить про адаптацію аграрного сектору до нових умов функціонування. Водночас ця адаптація відбувалася не за рахунок відновлення прямих дотацій, а через трансформацію інструментів державного впливу – розширення програм пільгового кредитування, активізацію міжнародної фінансової допомоги, а також посилення ролі регуляторних і координаційних механізмів.

Водночас принципово важливо зазначити, що наведені показники не є ізольованими статистичними величинами. У контексті цієї статті вони розглядаються як результат управлінських запитів, сформованих у системі публічного управління та реалізованих через інтегровану обліково-звітну інформаційну інфраструктуру. Саме трансформація первинних бухгалтерських даних у верифікований масив обліково-інформаційних даних створює можливість не лише фіксувати стан аграрного сектору, а й використовувати ці дані для формування обґрунтованих управлінських рішень. У зв'язку з цим подальший аналіз доцільно перенести з фактологічного рівня на рівень управлінської інтерпретації, що дає змогу розкрити, яким чином інтегрована система обліково-звітної інформації (ЄДІС) забезпечує перехід від показників до конкретних рішень публічної влади.

З цією метою в табл. 5 узагальнено напрями трансформації обліково-звітних даних в управлінські рішення в системі публічного управління аграрним сектором, що унаочнює практичну реалізацію запропонованої концепції та підтверджує її прикладну значущість.

Таблиця 5

Трансформація обліково-звітних даних в управлінські рішення в системі публічного управління аграрним сектором

№ з/п	Управлінська функція	Інформаційна база (верифікований масив даних)	Аналітична інтерпретація	Управлінське рішення / ефект
1.	Стабілізаційна	Дані про виробництво, кількість активних господарств, кредитування	Ідентифікація різкого падіння виробничої та суб'єктної бази у 2022 р.	Перехід від бюджетних дотацій до екстрених фінансових інструментів (5–7–9%, гарантії, міжнародна допомога)
2.	Антикризова	Показники експорту, логістичних втрат, структури виробництва	Виявлення критичних «вузьких місць» (блокада портів, скорочення посівів)	Перенаштування експортної логістики, тимчасові регуляторні послаблення
3.	Адаптаційна	Динаміка відновлення фермерських господарств, кредитних програм	Фіксація часткового відновлення галузі у 2023–2024 рр.	Таргетування державної підтримки за регіонами та видами виробництва
4.	Регуляторна (Smart Regulation)	Інтегровані фінансові та нефінансові показники	Перехід від постфактум-контролю до ризик-орієнтованого моніторингу	Зниження адміністративного тиску, превентивне реагування на ризики
5.	Бюджетно-фінансова	Дані про структуру підтримки та кредитування	Оцінка ефективності непрямих інструментів підтримки	Оптимізація бюджетних програм, відмова від неефективних дотацій
6.	Стратегічна	Узагальнені мезо- та макропоказники галузі	Формування сценаріїв розвитку аграрного сектору	Стратегічне планування аграрної політики та продовольчої безпеки
7.	Євроінтеграційна	Дані, гармонізовані з вимогами ЄС	Контроль ступеня відповідності <i>acquis communautaire</i>	Прискорення адаптації нормативно-інституційного середовища

продовження таблиці 5

8.	Комунікативна	Верифікований масив обліково-інформаційних даних	Усунення інформаційної асиметрії між державою і бізнесом	Підвищення довіри, сервісна модель взаємодії
----	---------------	--	--	--

Джерело: розроблено автором.

Узагальнення, наведені в табл. 5, демонструють прикладний потенціал інтегрованої обліково-звітної системи як ключового елемента сучасного публічного управління аграрним сектором. Зіставлення управлінських функцій з інформаційною базою, аналітичною інтерпретацією та прийнятими рішеннями підтверджує, що верифікований масив обліково-інформаційних даних є системоутворювальним ресурсом державної політики.

Стабілізаційна та антикризова функції засвідчують здатність системи забезпечувати оперативне реагування на шоки, що у 2022 р. зумовило перехід до екстрених фінансових інструментів підтримки та зміну логістичних і регуляторних рішень. Адаптаційна та регуляторна функції підтверджують переваги data-driven підходу: інтеграція фінансових і нефінансових показників дала змогу перейти до ризик-орієнтованого моніторингу, підвищити адресність підтримки та знизити адміністративний тиск на суб'єктів господарювання.

Бюджетно-фінансова та стратегічна функції розкривають роль інтегрованих даних у довгостроковому плануванні, оптимізації програм підтримки та формуванні сценаріїв розвитку аграрного сектору в контексті продовольчої безпеки. Водночас євроінтеграційна та комунікативна функції засвідчують інституційний ефект: гармонізація даних з вимогами ЄС і використання єдиного масиву як «джерела істини» зменшують інформаційну асиметрію, підвищують довіру та сприяють переходу до сервісної моделі публічного управління.

У сукупності результати підтверджують, що інтегрована система обліково-звітної інформації забезпечує повний цикл трансформації даних – від первинного бухгалтерського запису до стратегічного управлінського рішення, перетворюючи бухгалтерський облік на первинний генератор управлінського знання та основу стійкого розвитку аграрного сектору.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. У статті доведено, що в умовах цифрової трансформації, сформована в контексті пасивних рахунків та воєнних викликів обліково-звітна інформація втрачає статус допоміжного інструмента фінансового контролю та набуває ознак стратегічного ресурсу публічного управління. Особливо це проявляється в аграрному секторі, де ефективність державної політики безпосередньо залежить від якості, своєчасності та управлінської релевантності даних, сформованих на мікрорівні та агрегованих у межах інтегрованої системи.

Встановлено, що ключовим обмеженням сучасної моделі інформаційного забезпечення є не дефіцит даних, а їх інституційна фрагментарність, методологічна неузгодженість і втрата аналітичної цінності під час багаторівневого агрегування. Узагальнення показників розвитку аграрного сектору за 2021–2024 рр. засвідчує, що їх динаміка відображає не лише економічні наслідки воєнного шоку, а й еволюцію управлінських функцій держави – від стабілізаційних та антикризових заходів у 2022 р. до адаптаційних і стратегічних рішень у 2023–2024 рр.

На основі синтезу теорії бухгалтерського обліку, системної та інституційної теорій сформовано концептуальні засади інтегрованої системи обліково-звітної інформації, у межах якої бухгалтерський облік є первинним генератором управлінсько релевантних даних, а звітність – похідним аналітичним інтерфейсом. Результати, узагальнені у таблицях, демонструють трансформацію верифікованого масиву даних у конкретні управлінські рішення – стабілізаційні, антикризові, адаптаційні, регуляторні та стратегічні, що забезпечує перехід до Smart Regulation і сервісної моделі взаємодії держави з аграрним бізнесом.

Обґрунтована наукова гіпотеза підтверджується тим, що верифікований масив обліково-інформаційних даних, сформований на інституційно узгоджений запит, є ключовим інтелектуальним продуктом інтегрованої системи, а Єдина державна інформаційна система розглядається як її інтеграційне ядро, здатне забезпечити інтероперабельність і багаторазове використання даних без втрати їх достовірності.

Практична значущість концепції полягає у створенні передумов для переходу до даноорієнтованого публічного управління, підвищення адресності державної підтримки, зниження адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання та посилення прозорості аграрної політики.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням моделей алгоритмічної верифікації облікових даних у межах ЄДІС, інтеграцією фінансових і нефінансових показників аграрного виробництва у систему національних рахунків, а також удосконаленням методів оцінювання впливу інтегрованих обліково-інформаційних систем на ефективність державних програм підтримки та забезпечення продовольчої безпеки України.

Література

1. Пушкар М. С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія: моногр. Тернопіль : Карт-бланш, 2007. 359 с.
2. Канцедал Н. А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Облік і фінанси*. 2019. № 1 (83). С. 29–34.
3. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf
4. Соколенко Л. Ф. Розвиток процесів цифровізації як передумова трансформації організаційно-методологічних засад бухгалтерського обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 4 (90). С. 167–175.
5. Agostino D., Saliterer I., Steccolini I. Digitalization, accounting and accountability. *Financial Accountability & Management*. 2022. Vol. 38, No. 2. P. 152–176.
6. Saudagaran Sh. M. International Accounting: a User Perspective. Chicago : CCH, 2009. 257 p.
7. Jans M., Aysolmaz B., Corten M., Joshi A., Van Petteghem M. Digitalization in accounting – warmly embraced or coldly ignored? *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2023. Vol. 36, No. 9. P. 61–85.
8. Мойсеєнко О. М. Виклики щодо обліку та диджитал-звітності у форматі XBRL в Україні. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ: КНЕУ, 2020. С. 233–235.
9. Назарова К. О., Бондаренко К. Вектори розвитку XBRL-звітування в Україні. *Scientia Fructuosa*. 2022. № 142, т. 2. С. 81–93.
10. Таксономія XBRL МСФЗ: затв. наказом НКЦПФР від 27.12.2019 р. № 807. <https://www.nssmc.gov.ua/taksonomiia-xbrl/>.
11. About the IFRS Taxonomy Consultative Group. Official site of IFRS Foundation. URL: <https://www.ifrs.org/groups/ifrs-taxonomy-consultative-group/>
12. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: моногр. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2009. 648 с. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/zhuk-v-m-konceptsiya-rozvitku-buhgalterskogo-obliku-v-agrarnomu-sektori-ekonomiki-monografiya.html>.

References

1. Pushkar, M. S. (2007). *Metatheory of accounting, or what accounting theory should become*. Ternopil: Kart-Blansh, 359 p. [in Ukrainian].
2. Kantsedal, N. A. (2019). Accounting in the digital age: Expanding terminological boundaries. *Accounting and Finance*, 1(83), 29–34. [in Ukrainian].
3. Kraus, N. M., Holoborodko, O. P., Kraus, K. M. (2018). Digital economy: Trends and prospects of avant-garde development. *Efficient Economy*, 1. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/8.pdf [in Ukrainian].
4. Sokolenko, L. F. (2020). Development of digitalization processes as a prerequisite for transforming organizational and methodological foundations of accounting. *Economics, Management and Administration*, 4(90), 167–175. [in Ukrainian].
5. Agostino, D., Saliterer, I., Steccolini, I. (2022). Digitalization, accounting and accountability. *Financial Accountability & Management*, 38 (2), 152–176. [in English].
6. Saudagaran, Sh. M. (2009). *International Accounting: A User Perspective*. Chicago: CCH, 257 p. [in English].
7. Jans, M., Aysolmaz, B., Corten, M., Joshi, A., Van Petteghem, M. (2023). Digitalization in accounting – warmly embraced or coldly ignored? *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 36(9), 61–85. [in English].
8. Moiseienko, O. M. (2020). Challenges of accounting and digital reporting in XBRL format in Ukraine. In *Accounting, Analysis, Audit and Taxation: Modern Paradigm* (pp. 233–235). Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].
9. Nazarova, K. O., Bondarenko, K. (2022). Vectors of XBRL reporting development in Ukraine. *Scientia Fructuosa*, 142 (2), 81–93. [in Ukrainian].
10. National Securities and Stock Market Commission of Ukraine. (2019). IFRS XBRL Taxonomy. Approved by Order No. 807 of December 27, 2019. <https://www.nssmc.gov.ua/taksonomiia-xbrl/>. [in Ukrainian].
11. IFRS Foundation. (n.d.). About the IFRS Taxonomy Consultative Group. <https://www.ifrs.org/groups/ifrs-taxonomy-consultative-group/>. [in English].
12. Zhuk, V. M. (2009). *Concept of accounting development in the agricultural sector of the economy: monogr.* NSC “Institute of Agricultural Economics”. 648 p. <https://magazine.faaaf.org.ua/zhuk-v-m-koncepciya-rozvitku-buhgalterskogo-obliku-v-agrarnomu-sektori-ekonomiki-monografiya.html>. [in Ukrainian].